

УДК 001.895:02:023

БАЧКАЛА Олена,
старший науковий співробітник
відділу бібліотечно-інформаційних технологій та
наукової обробки документів
Національної наукової сільськогосподарської
бібліотеки НААН (м. Київ, Україна)
Bachkala@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3791-9040>

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБСЛУГОВУВАННІ КОРИСТУВАЧІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ НААН

Грунтуючись на новітньому досвіді провідних бібліотек в області розвитку та впровадженні інноваційних підходів в бібліотечній справі, у статті розглянуто й досліджено форми і методи бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів у Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України (ННСГБ НААН) з використанням інноваційних технологій.

Проаналізовано шлях структурно-організаційного оновлення технічної і технологічної модернізації усіх бібліотечних процесів для популяризації інформаційних ресурсів, послуг і продуктів, створених у ННСГБ НААН.

З'ясовано, що головною умовою комплексного бібліотечно-інформаційного обслуговування є безперешкодний доступ користувачів до електронно-інформаційного ресурсу (EIP), представленого на вебпорталі (dnsgb.com.ua) установи.

Встановлено, що електронні інформаційні ресурси (EIP) є перспективним напрямком у стратегії бібліотечного розвитку та задоволення потреб, необхідним масивом інформації як користувачів ННСГБ НААН, так і цільової спільноти загалом.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна діяльність, інформаційно-бібліотечне обслуговування, інноваційні моделі, дистанційне обслуговування, віддалений користувач, електронні інформаційні ресурси, послуги та продукти.

APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN SERVICE TO USERS OF THE NATIONAL SCIENTIFIC AGRICULTURAL LIBRARY OF NAAS

Based on the latest experience of leading libraries in the field of development and implementation of innovative approaches in librarianship, the article examines and researches the forms and methods of library and information service for users in the National Scientific Agricultural Library of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (NNASGB NAAS) using innovative technologies.

The way of structural and organizational renewal of technical and technological modernization of all library processes for the promotion of information resources, services and products created in the NNSGB of the National Academy of Sciences was analyzed.

It has been found that the main condition of comprehensive library and information service is the unhindered access of users to the electronic information resource (EIR) presented on the institution's web portal (dnsrgb.com.ua).

It has been established that electronic information resources (EIR) are a promising direction in the strategy of library development and meeting the needs of the necessary mass of information both of users of the NNSGB of the National Academy of Sciences of the Russian Academy of Sciences and of the target community in general.

Keywords: *information and communication activity, information and library service, innovative models, remote service, remote user, electronic information resources, services and products.*

Актуальність дослідження. Початок ХХІ ст. став переломним для традиційних бібліотечних технологій та методів роботи бібліотек. Доступність інформації стала ціннісною основою сучасної цивілізації, а бібліотеки зберігають найзначніший обсяг інформації. Враховуючи потреби сьогодення, бібліотека намагається використовувати у своїй діяльності сучасні форми та методи роботи, здатні завдяки актуальному змісту, креативному та нестандартному підходам привертати увагу та задовольнити потреби постійних та потенційних користувачів.

Пріоритетним завданням бібліотек завжди було задоволення інформаційних потреб користувача, популяризація книги та читання. На жаль, сучасною реальністю в українських бібліотеках, як і в бібліотеках інших країн світу, є зниження інтересу до читання. Інноваційні форми роботи та традиційні

форми роботи в практичній діяльності – запорука успіху та сучасного іміджу бібліотеки.

В сучасних бібліотеках розпочався інноваційний рух, сутність якого полягає в оновленні змісту, методів роботи й управління, що дозволяє запроваджувати нові технології та досягати нової якості бібліотечної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи наявну джерельну базу, слід зазначити, що інноваційна частина бібліотечної діяльності значною мірою залежить від впровадження сучасних цифрових технологій та активного використання можливостей Інтернету. Інформатизація бібліотечної галузі, організація діяльності електронної бібліотеки (ЕБ), використання інших технологічних процесів – ці питання розглядаються в роботах А. Соляник [11], Т. Вилегжаніної [3], Т. Добко [4], В. Вергунова, І. Бородай, Л. Татарчук та ін. [8], Т. Каштанової [6-7], Л. Туровської [13] та ін.

За твердженням А. Соляник, інновація – це результат цілеспрямованих змін, який виявляється в тому, що нова ідея, доведена до стадії практичного застосування, дає позитивний економічний або соціальний ефект, котрий зумовлює прогресивний розвиток бібліотеки як соціального інституту. Основою інновації завжди є нова ідея – продукт творчої інтелектуальної діяльності, але якщо ця ідея не реалізована на практиці, то це не інновація [11, с. 26].

Аналіз останніх досліджень показує, що накопичено достатній досвід використання інноваційних та інформаційних технологій у бібліотечній діяльності.

Метою статті є аналіз практичного застосування інноваційних технологій, форм і методів комплексного бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН в умовах становлення суспільства знань.

Результати дослідження. Оскільки інформаційні технології розвиваються, а електронні ресурси збільшуються та диверсифікуються, ми спостерігаємо звіт про обґрунтоване зниження фактичних відвідувань бібліотек. Читачів сучасного покоління вільно орієнтується у віртуальній реальності, розглядаючи її не лише як джерело інформації, а як платформу для спілкування, співпраці, самореалізації та дозвілля. Це спонукає бібліотеки до пошуку інноваційних підходів до бібліотечно-інформаційних послуг, щоб надавати користувачам максимально повну та доступнішу інформацію.

Інновації в бібліотеці передбачають упровадження новаторських ідей, технологій, методів і сервісів з метою покращення обслуговування користувачів та ефективності бібліотечних процесів. Ці зміни спрямовані на адаптацію до сучасних викликів та очікувань суспільства.

Поняття «інновація» міцно увійшло в наше професійне життя разом з новими інформаційними технологіями. З точки зору частоти використання, сьогодні не має всі говорять про інновації.

Інновація це впроваджена модель діяльності, продуктів і послуг, що володіє якісними характеристиками абсолютної або відносної новизни; яка, виходячи за рамки засвоєних традицій; може вивести професійну діяльність на радикально покращений або якісно новий рівень [3].

Говорячи про бібліотечні інновації, слід зазначити, що це соціокультурні види інновацій, оригінальні нестандартні ідеї, технології та проєкти, які виходять за рамки традиційних форм і, найголовніше, відповідають потребам і очікуванням користувачів. Основною метою нововведень, що впроваджуються в практику роботи, є поліпшення обслуговування користувачів, створення комфортних умов для якісного задоволення вимог читачів, а також забезпечення розумного балансу між потребою в інноваціях і збереженням цінних бібліотечних традицій.

Існує низка інноваційних технологій, які застосовуються в бібліотеці для поліпшення доступу до інформації відвідувачів та оптимізації робочих процесів. Сюди належать, зокрема *цифрові колекції та електронні ресурси*.

Вони суттєво змінили ландшафт бібліотехнічних послуг, надаючи користувачам доступ до різноманітних джерел інформації у цифровому форматі. Ось деякі ключові аспекти цієї інноваційної галузі:

- *Електронні книги*. Бібліотеки забезпечують доступ до широкого вибору електронних книг, дозволяючи читачам читати тексти на цифрових пристроях, таких як електронні книги, планшети або смартфони. Це зручно та гнучко, особливо для тих, хто віддає перевагу читанню в цифровому форматі. Електронні книги зазвичай доступні в різних форматах, таких як PDF, EPUB, MOBI та інших.

- *Електронні журнали і статті*. Бібліотеки як основа для електронних версій наукових журналів, газет і журналів, що забезпечують дослідникам і студентам доступ до актуальних сучасних і новинних матеріалів. Електронні ресурси спрощують пошук і фільтрацію потрібної інформації.

- *Онлайн-Бази Даних та Енциклопедії*. Електронні бази даних надають користувачеві доступ до великого обсягу структурованої інформації. Це можуть бути наукові бази даних, словники, довідники та енциклопедії, в яких перевірено факти.

- *Цифрові архіви та спеціальні колекції*. У багатьох бібліотеках представлені цифрові архіви, що містять документи, фотографії, карти й інші цінні матеріали. Це підвищує збереження матеріалів і забезпечує доступність для дослідження, не вимагаючи їхньої фізичної присутності в бібліотеці.

- *Відкритий доступ*. Деякі цифрові колекції та електронні ресурси надаються бібліотеками з відкритим доступом, що означає, що вони доступні безплатно для всіх користувачів у мережі. Це важливо для широкого поширення знань і забезпечення рівного доступу до інформації.

Цифрові колекції та електронні ресурси збагачують інформаційний простір бібліотек і роблять навчання та дослідження більш гнучкими, доступними й ефективними для користувачів. Ці технології також допомагають бібліотекам управляти й обслуговувати свої колекції, покращуючи якість послуг, що надаються.

Велика увага приділяється інноваціям у Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці НААН. Інноваційна діяльність бібліотеки спрямована на систематичне стимулювання розвитку установи за допомогою змістовного структурного та організаційного оновлення, технічної та технологічної модернізації всіх процесів, а також позитивних змін у професійній свідомості співробітників.

В даний час бібліотечно-інформаційна діяльність ННСГБ НААН вирішує проблему плавного, безболісного і комфортного перерозподілу акцентів з консервативних і усталених форм і методів діяльності на віддалені, завдяки наявності сучасної інформаційної інфраструктури. Перш за все, це потужний веб-портал (<https://dnsgb.com.ua>), за допомогою якого вирішуються численні інформаційні, комунікаційні, освітні, навчальні й ознайомчі завдання щодо обслуговування віддалених користувачів. Функціонування ресурсу забезпечило типовий набір мережевих сервісних служб з реалізацією оптимальної дистанційної взаємодії. Зокрема, портал є інтернет-комунікаційною платформою для популяризації бібліотечно-інформаційних ресурсів, послуг і продуктів, які створюють на базі книжкових, журнальних і дисертаційних підсобних фондів. Інакше кажучи, це комунікаційний канал, який забезпечує віддаленим користувачам доступ до власних ресурсів та продуктів установи, суттєво підвищуючи оперативність надання бібліотечно-інформаційних сервісних послуг.

Як компонент наукової комунікаційної системи, Бібліотека функціонує не лише як сховище книг, а й як незалежний виробник та організатор ЕІР,

задовольняючи потреби як фізичних (реальних), так і віртуальних (віддалених) читачьких потреб. Фізичні потреби читача повністю вирішуються в стінах бібліотеки. На додаток до традиційних форм обслуговування, сюди входять бібліотечні ЕС, електронні бібліотеки, локальні і мережеві ресурси (сторонні і самостійно створені), електронні архіви і послуги резервного копіювання тощо.

Потреби віртуальних читачів задовольняються на веб-порталі бібліотеки в мережі Інтернет. Це включає в себе організацію доступу до ЕК в режимі реального часу (онлайн), бібліотечних ресурсів, баз даних (БД), інформації про електронні бібліотеки (ЕК), доступ до віртуальних сервісів: електронної доставки документів (ЕДД), віртуальної довідкової служби (ВДС, VDC), електронних бібліотечних виставок (огляд нової літератури у вигляді електронних слайд-презентацій або зображення обкладинок книг з анотаціями) тощо [1, с. 91].

Станом на сьогодні до електронних ресурсів бібліотеки відносяться наступні бази даних з найактуальніших питань різнопланового інформаційного забезпечення: «Українська сільськогосподарська книга», «Рідкісна книга ХІХ ст.», «Автореферати з фондів ННСГБ НААН», «Звіти Міністерства аграрної політики та продовольства України», «Звіти НДІ НААН». Також до Електронних ресурсів ННСГБ НААН відносяться електронні колекції іноземної літератури та періодичних видань, зокрема: «Іноземна книга 19 ст.», польська, німецька, французька, чеська, угорська, болгарська, англійська книги тощо [1, с. 91].

Не менш актуальною є БД «АПК України в глобальних умовах зміни клімату», яка являється важливою складовою у формуванні інформаційного простору бібліотеки. Беручи напрям на євроінтеграцію України та розуміючи пріоритетність забезпечення доступу користувачів до онлайн-ресурсів провідних світових постачальників наукової сільськогосподарської інформації була створена БД «Євроінтеграція» [1, с. 91-92].

Враховуючи недавні події, а саме пандемію вірусу COVID-19 по всьому світу, актуальним стало питання не тільки боротьби з ним, а й питання – як вірус впливає на аграрний сектор і продовольчу безпеку держави. Тому на вимогу часу була створена БД «COVID-19», до якої надходять статті з даної проблематики. Внаслідок вторгнення Росії на нашу територію створено БД «Бібліотека на допомогу АПВ в умовах війни», яка наповнюється відповідними книгами і статтями [1, с. 92].

БД «УкрАгротека» є методичним і практичним фундаментом для формування електронної наукової сільськогосподарської бібліотеки (ЕНСГБ), що демонструє не лише власні електронні ресурси, а й надає доступ до баз даних інших бібліотек [1, с. 92].

ЕНСГБ НААН паралельно з власними електронними інформаційними ресурсами пропонує користувачам бібліотеки доступ через веб-сайт (рубрика РЕСУРСИ) до 22 міжнародних БД, крім того, надає доступ до 67 політематичних і спеціалізованих баз даних у відкритому доступі. Це такі ресурси як Міжнародна інформаційна система з сільськогосподарських наук і технологій AGRIS/CARIS, Інформаційна системи США з сільського господарства AGRICOLA, БД HINARI, АГОРА і OARE й інші ресурси відкритого доступу [1, с. 92].

Розширення доступу до електронної інформації спрямоване в першу чергу на створення єдиного автоматизованого інформаційного банку зарубіжної та вітчизняної літератури за галузями знань.

Комплексне бібліотечно-інформаційне обслуговування, розглянуте на тлі використання бібліотечно-інформаційних ресурсів, послуг і продуктів, які створюють на базі підсобних фондів ЕНСГБ НААН, вбачається діяльністю нового типу, що сформувалася внаслідок інформатизації суспільства та безперервного розвитку ІКТ. Головною умовою ефективності комплексного бібліотечно-інформаційного обслуговування є, з одного боку, структурована

інформація, яку створюють бібліотечні працівники, з іншого – безперешкодний доступ абонентів до бібліотечного веб-порталу та навички його використання. Комплексне бібліотечно-інформаційне обслуговування – наочний приклад еволюційних змін у тенденціях, формах і засобах бібліотечно-інформаційної діяльності наукової бібліотеки, специфіка якої полягає у високоорганізованому та формалізованому поєднанні нагромадження, опрацювання, зберігання і поширення власних інформаційних ресурсів, послуг і продуктів за допомогою новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Поступове поширення такої діяльності спричиняє появу нових комунікаційних форм, які, відповідно, створюють нове соціокультурне середовище [1, 92-93].

Віддалене бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів виступає наочним прикладом еволюційних змін у тенденціях, формах і методах діяльності наукової бібліотеки, специфіка якої полягає у високоорганізованому та формалізованому поєднанні накопичення, обробки, зберігання і розповсюдження власних електронно-інформаційних ресурсів, послуг, продуктів та веб-сервісів з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Перспективи ННСГБ НААН у цьому напрямі передбачають простеження каналів подальшого розповсюдження форм і засобів бібліотечних інформаційних комунікацій, їх урізноманітнення, аналіз рівнів взаємодії з іншими відкритими соціальними інституціями, поширення зворотних зв'язків, а також подолання ймовірних бар'єрів. У подальших планах – маркетингові дослідження з питань широкої популяризації інформаційних ресурсів наукової бібліотеки [1].

Висновки. Враховуючи викладене, варто відзначити, що Інформаційні технології впроваджені в роботу ННСГБ НААН, дозволяють знаходити нові шляхи і форми впливу в розвитку інформаційної культури користувачів, та презентують сучасні підходи в обслуговуванні споживачів інформації.

Під впливом ускладнення процесів у суспільстві, беручи до уваги постійний розвиток соціальних комунікацій, зростають вимоги: для широкого використання електронних ресурсів та віддаленого обслуговування користувачів бібліотеки; а також спеціалізація цих систем дозволяє вирішити проблему ефективної інформаційної підтримки потреб науки, культури, освіти та інших сфер суспільної діяльності. Специфіка автоматизації роботи бібліотек, як оновлюваних загальнодоступних банків даних потребують подальших досліджень у контексті розширення можливостей використання інформаційних ресурсів.

Реальне майбутнє бібліотеки – поєднання традиційної культури спілкування з книгою та інноваційно-інформаційних технологій. Бібліотечні інновації – важливий крок на шляху до розвитку інформаційного суспільства, заснованого на знаннях. Це стратегічний напрям модернізації бібліотечної системи України, як інформаційного закладу.

Список використаних джерел та літератури

1. Бачкала О. Інновації в інформаційно-бібліотечному обслуговуванні користувачів ННСГБ НААН. *Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 28–29 вересня 2023 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, Ін-т СГ Карпатського регіону НААН; наук. ред. В. А. Вергунов. Київ – Оброшине, 2023. С. 90-93.*
2. Добко Т. До питання розвитку термінології бібліотечно-інформаційної сфери. *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 8. С. 21–23.
3. Вилегжаніна Т. Інновації – визначальний фактор розвитку бібліотек України. *Бібліотечна планета*. 2009. № 3. С. 6–9.
4. Інформаційно-комунікаційна діяльність наукових бібліотек в умовах розвитку суспільства знань: монографія / О. М. Василенко, Т. В. Добко, Н. Я. Зайченко та ін. Київ: НБУ України імені В. І. Вернадського, 2017. С. 232.
5. Інформаційно-пошукові системи. URL: <http://ukped.com/rozrobky-urokiv/informatyka/1222-.html> .
6. Каштанова Т. Інформаційно-пошукова система Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України: сучасний стан. *Історія науки і біографістика*. 2022. № 3.

С. 309–322.

7. Каштанова Т. В. Національний галузевий інформаційний ресурс ННСГБ НААН як джерело задоволення потреб аграрної галузі України. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями: міжнародна наукова конференція*. Київ, 2021. С. 76–79.

8. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН в інформаційному суспільстві: інформаційно-бібліотечне забезпечення аграрної галузі / В. А. Вергунов, І. С. Бородай, Л. М. Татарчук, Н. Д. Коломієць, Т. В. Каштанова. Київ, 2019. 160 с.

9. Роль сучасних інформаційних технологій в процесі трансформації. URL: http://vuzlib.com.ua/articles/book/13405-Rol_suchasmkh_inl'ormacijn/1.html. – Назва з екрана.

10. Солоденко Г. І. Українська бібліотечна термінологія: становлення та основні етапи розвитку: монографія. Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2010. 203 с.

11. Соляник А. Наукові дослідження як чинник розвитку бібліотечних інновацій. *Бібліотечна планета*. 2012. № 2. С. 26–28.

12. Трачук Л. Ф. Бібліотечні веб-сайти в глобальному інформаційному просторі: клієнтоорієнтований підхід. *Вісник ХДАК: зб. наук. пр.* 2017. Вип. 50. С. 135–146.

13. Туровська Л. О. Інноваційні підходи до бібліотечно-інформаційного обслуговування (з досвіду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського). *Бібліотека у сучасному інформаційному просторі: проблеми та перспективи (до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського): тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної конференції (17 листопада 2022 р., м. Одеса) / упоряд. О. П. Спасскова, І. В. Панченко, О. А. Максим*. Одеса: Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2023. С. 152–155.

References

1. Bachkala, O. (2023). Innovatsiyi v informatsiyno-bibliotechnomu obsluhovuvanni korystuvachiv NNSHB NAAN [Innovations in the information and library service of users of the NNSGB of the National Academy of Sciences]. *Naukovo-innovatsiynyy rozvytok ahrovyrobnytstva yak zaporuka prodovol'choyi bezpeky Ukrayiny: vchora, s'ohodni, zavtra: materialy IV Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, Kyiv, 28–29 veresnya 2023 r.* [Scientific and innovative development of agricultural production as a guarantee of food security of Ukraine: yesterday, today, tomorrow: materials of the 4th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Kyiv, September 28–29, 2023]. Kyiv – Obroshyne [In Ukrainian].

2. Dobko, T. (2011). Do pytannya rozvytku terminolohiyi bibliotechno-informatsiynoyi sfery [To the issue of the development of terminology in the library and information field]. *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, no. 8 [In Ukrainian].

3. Vylehzhnina, T. (2009) Innovatsiyyi – vyznachal'nyy faktor rozvytku bibliotek Ukrayiny [Innovations are a determining factor in the development of Ukrainian libraries]. *Bibliotekna planeta*, no. 3 [In Ukrainian].

4. Vasylenko, O. M., Dobko, T. V., & Zaychenko, N. Ya. (2017). Informatsiyno-komunikatsiyna diyal'nist' naukovykh bibliotek v umovakh rozvytku suspil'stva znan' [Information and communication activities of scientific libraries in the context of the development of the knowledge society]: monohrafiya. Kyjiv [In Ukrainian].

5. Informatsiyno-poshukovi systemy. URL: <http://ukped.com/rozrobky-urokiv/informatyka/1222-.html> [In Ukrainian].

6. Kashtanova, T. (2022) Informatsiyno-poshukova systema Natsional'noyi naukovoyi sil's'kohospodars'koyi biblioteky Natsional'noyi akademiyi ahrarnykh nauk Ukrayiny: suchasnyy stan [Information and search system of the National Scientific Agricultural Library of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine: current state]. *Istoriya nauky i biohrafistyka*, no. 3 [In Ukrainian].

7. Kashtanova, T. V. (2021). Natsional'nyy haluzevyy informatsiynnyy resurs NNSHB NAAN yak dzherelo zadovolennya potreb ahrarnoyi haluzi Ukrayiny [The national industrial information resource of the NSAL of the NAAS as a source of meeting the needs of the agricultural industry of Ukraine]. *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiya. Vid upravlinnya resursamy – do upravlinnya znannyamy: mizhnarodna naukova konferentsiya*. Kyjiv [In Ukrainian].

8. Verhunov, V. A., Borodai, I. S., Tatarchuk, L. M., Kolomijecj, N. D., & Kashtanova, T. V. (2019). Nacionaljna naukova sil's'kohospodarsjka biblioteka NAAN v informacijnomu suspil'stvi: informacijno-bibliotekne zabezpechennja ahrarnoji ghaluzi [National Scientific Agricultural Library of NAAS in the information society: information and library support of the agricultural sector]. Kyjiv [In Ukrainian].

9. Rol' suchasnykh informatsiynykh tekhnolohiy v protsesi transformatsiyi [The role of modern information technologies in the process of transformation]. URL: http://vuzlib.com.ua/articles/book/13405-Rol_suchasmkh_inl'ormacijjn/l.html. [In Ukrainian].

10. Solodenko, H. I. (2010). Ukrayins'ka bibliotekna terminolohiya: stanovlennya ta osnovni etapy rozvytku: monohrafiya [Ukrainian library terminology: formation and main stages of development: monograph]. Kyjiv [In Ukrainian].

11. Solyanyk, A. (2012). Naukovi doslidzhennya yak chynnyk rozvytku biblioteknykh innovatsiy [Scientific research as a factor in the development of library innovations]. *Bibliotekna planeta*, no. 2 [In Ukrainian].

12. Trachuk, L. F. (2017). Bibliotekni veb-sayty v hlobal'nomu informatsiynomu prostori: kliyantooriyentovanyy pidkhid [Library websites in the global information space: a client-oriented approach]. *Visnyk KhDAK: zb. nauk. pr.*, issue 50 [In Ukrainian].

13. Turovs'ka, L. O. (2023). Innovatsiyni pidkhody do bibliotechno-informatsiynoho obsluhovuvannya (z dosvidu Natsional'noyi biblioteky Ukrayiny imeni V. I. Vernads'koho) [Innovative approaches to library and information services (from the experience of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadskyi)]. *Biblioteka u suchasnomu informatsiynomu prostori: problemy ta perspektyvy (do 100-richchya biblioteky Universytetu Ushyns'koho): tezy dopovidey Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi bibliotechnoyi konferentsiyi (17 lystopada 2022 r., m. Odesa)*. Odesa [In Ukrainian].

Рецензенти:

Л. М. Татарчук, к. і. н.;

О. І. Уткін, д. і. н., проф.

Надійшла до редакції: 23.05.2024 р.